

AB MEVZUATINDAKİ YEŞİL MUTABAKATA İLİŞKİN GELİŞMELER HAKKINDA BİLGİ NOTU

Net-Sıfır Sanayi Yasası

ABD’de çıkarılan “Enflasyon Azaltım Yasası” başta olmak üzere, pek çok ülkenin kendi sanayisine uygulamayı planladığı sübvansiyonlara karşı; Avrupa Birliği kendi sanayisinin rekabetçiliğini korumak amacıyla söz konusu yasa üzerinde çalışmaktadır.

Yasa kapsamında, stratejik net-sıfır teknolojilerinin en az %40’ının yerli üretim olması ve bu teknolojilerin özel destek alması hedeflenmektedir.

Ayrıca, üretim süreçleri ve kapasiteleri için izin prosedürlerinin basitleştirilmesi ve finansmana erişim konusunda da bürokrasinin azaltılması planlanmaktadır.

AB Devlet Yardımları Mevzuatındaki Değişiklikler

Avrupa Komisyonu tarafından, “Yeşil Mutabakat Sanayi Planı” kapsamında yeşil ekonomiye geçişte kilit öneme sahip sektörleri desteklemek üzere 9 Mart 2023 tarihinde “Geçici Kriz ve Geçiş Çerçevesi”nin kabul edildiği açıklanmıştır. Buna göre:

- Yeni devlet yardımları mevzuatı, üye ülkeler tarafından yenilenebilir enerji ve enerji depolamanın yaygınlaştırılması ve sanayi üretim süreçlerinin karbondan arındırılmasına yönelik 31 Aralık 2025 tarihine kadar oluşturulacak planları kapsamaktadır.
- Bu alanlarda verilecek devlet yardımlarının daha etkin hale getirilmesi amacıyla; küçük projeler ve henüz tam olgunlaşmamış teknolojilere verilecek yardımlar için koşullar basitleştirilmektedir.
- Her türlü yenilenebilir enerji kaynağının yayılımını desteklemek üzere olanaklar genişletilmektedir.
- Hidrojen türevi yakıtlara geçiş yapan sanayi süreçlerinin karbondan arındırılmasına yönelik destek imkanları artırılmaktadır.
- Daha yüksek yardım tavanları ve basitleştirilmiş hesaplama yöntemleri geliştirilmektedir.
- Net sıfır ekonomiye geçiş sürecinde kilit sektörlerdeki yatırımların daha da hızlandırılması için, piller, güneş panelleri, rüzgar türbinleri, ısı pompaları gibi stratejik ekipmanlar ile bunların temel bileşenlerinin üretimi ve kritik hammaddelerin üretimi ve geri dönüşümüne yönelik yatırım desteği sağlanacaktır.
- İstisnai durumlarda; üye ülkelerin yatırımların Avrupa Ekonomik Alanı’ndan (AEA) başka bir yere yönlendirilmesi riski olması halinde, şirketlere daha yüksek destekler sağlanabilecektir. Bu durumda, üye ülkelerin, yararlanıcı firmanın üçüncü bir ülkede alabileceği destek tutarını ya da firmayı AEA içerisinde yatırım yapmaya teşvik edecek tutarı devlet yardımı olarak verebilecektir.
- Ancak söz konusu seçenek çok sayıda önleme tabi olduğundan; bu kapsamda yatırımların bölgesel yardım haritası ile belirlenen alanda gerçekleştirilmesi, yararlanıcı firmanın çevresel emisyonlar açısından en son üretim teknolojisini kullanması ve verilecek yardımın üye ülkeler arasında yatırımların yer değiştirmesine neden olmaması gerektiği belirtilmiştir.

Kritik Hammaddeler Yasa Teklifi

Yeşil Mutabakat Sanayi Planı kapsamında yer alan yasa, temiz teknolojilerin olmazsa olmazı olan kritik hammaddelerin tedarikinin güvenliğini sağlamayı amaçlamaktadır. Yasa teklifinde, yeşil ve dijital dönüşüm için kritik ve stratejik hammaddelerin bir listesi bulunmaktadır (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52023PC0160#document2>).

Yasanın hedefleri şu şekildedir:

- AB tüketiminin %10'unun AB topraklarından çıkarılması,
- AB'deki tüketim için yapılacak materyal işlemlerinin %40'ının AB'de gerçekleştirilmesi,
- AB'deki tüketimin %15'inin geri dönüşümden sağlanması,
- AB'nin her bir kritik materyale ilişkin tüketiminin %65'inden fazlasının tek bir üçüncü ülkeden sağlanmaması.

Tamir Hakkı Düzenlemesi (Malların Tamirini Teşvik Eden Ortak Kurallar Yönetmeliği Tasarısı)

Avrupa Komisyonu; tüketicilerin tasarruf etmesini ve israfı azaltarak Avrupa Yeşil Mutabakatının hedeflerinin desteklenmesini amaçlayan, malların onarımını teşvik eden kurallara ilişkin yeni bir taslak üzerinde çalışmaktadır. Teklifte yer alan temel unsurlar şu şekildedir:

- Tüketicilerin, malları değiştirmek yerine onarmalarını sağlamak daha kolay ve daha uygun maliyetli hale getirilecektir.
- Üreticiler ve satıcılar daha sürdürülebilir iş modelleri geliştirmeye teşvik edilecektir.
- Daha fazla ürünün yasal garanti kapsamında onarılması sağlanacaktır.
- Onarımı ve yeniden kullanımı teşvik etmek ve kolaylaştırmak için yeni önlemler getirilecektir.
- Yasal garantinin ötesinde, 'onarım'ı kolay ve erişilebilir bir seçenek haline getirmek için tüketicilere yeni haklar ve araçlar sunulacaktır.
- Üreticilere, tamir etmekle yükümlü oldukları ürünler hakkında tüketicileri bilgilendirme yükümlülüğü getirilecektir.
- Tüketicileri, kendi bölgelerindeki tamirciler ve yenilenmiş ürünlerin satıcılarıyla buluşturan çevrimiçi bir onarım platformu geliştirilecektir.
- Tamircilere, standartlaştırılmış bir formda (Avrupa Onarım Bilgi Formu), onarım için fiyat ve koşullar hakkında fiyat teklifi verme yükümlülüğü getirilecektir.

AB Taksonomisi

Firmalar ve yatırımcılar için hangi ekonomik faaliyetlerin çevresel açıdan sürdürülebilir olarak değerlendirilebileceğine ilişkin açık, pratik ve uygulanması kolay tanımların oluşturulması amacıyla AB Taksonomi Tüzüğü hazırlanmıştır.

Söz konusu Tüzük kapsamında, bir ekonomik faaliyetin çevresel açıdan sürdürülebilir olarak tanımlanabilmesi için altı (6) çevresel hedef ortaya konulmuştur:

- i) İklim değişikliğinin azaltılması,
- ii) İklim değişikliğine uyum,
- iii) Su ve deniz kaynaklarının korunması ve sürdürülebilir kullanımı,
- iv) Döngüsel ekonomiye geçiş,
- v) Kirliliğin önlenmesi ve kontrolü,
- vi) Biyoçeşitlilik ve ekosistemlerin korunması.

Komisyon tarafından; her bir çevresel hedefe ilişkin olarak, tebliğler ile teknik kriterler çerçevesinde çevresel olarak sürdürülebilir ekonomik faaliyetlerin tanımlanması gerekmektedir.

Bu doğrultuda, iklim değişikliğinin azaltılması ve iklim değişikliğine uyum hedefi çerçevesinde hazırlanan İklim Tebliği 21 Nisan 2021 tarihinde kabul edilmiş ve 1 Ocak 2022 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Söz konusu iki hedef dışında yer alan diğer dört hedefi kapsayacak şekilde taslak bir tebliğ hazırlanması için 2023 yılı Şubat ayında iç danışma süreci başlatılmıştır. Bahse konu danışma sürecinde sunulan taslak mevzuat uyarınca, bir ekonomik faaliyetin çevreye zarar verip vermediği veya su kaynaklarının korunması, döngüsel ekonominin hızlandırılması, kirliliğin sınırlandırılması ve biyoçeşitliliğin korunmasına nasıl katkı sağladığının tespiti amacıyla teknik kriterler tanımlanacaktır.

Komisyon tarafından hazırlık çalışmalarının tamamlanmasının ardından, Tebliğ taslağının 2023 yılı Nisan ayında sunulması öngörülmektedir.

Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması hakkında son gelişmeler

Ürünlerde bulunan sera gazı emisyonlarının raporlanması yükümlüğünü içeren geçiş süreci 1 Ekim 2023 tarihinde başlayacak olup, geçiş döneminde herhangi bir ödeme yapılmayacaktır.

Ürünlerde bulunan emisyonların hesaplama yöntemleri henüz netleşmemiştir.

SKDM kapsamındaki sektörler demir-çelik, çimento, alüminyum, gübre, elektrik ve hidrojen olarak belirlenmiştir. SKDM kapsamındaki ürünlerin üretiminde kullanılan aglomere edilmiş demir cevherleri, ferro-manganez, ferro-krom, ferro-nikel, kaolin ve diğer kaolinli killer gibi girdiler de kapsamda yer almaktadır.

Uygulama dönemi 2026 yılında başlayacaktır. AB'deki ithalatçıların her yıl, bir önceki yıl AB'ye ithal edilen ürünlerin gömülü sera gazı miktarını beyan etmesi gerekecektir. Daha sonra ithalatçılar, beyanlarına karşılık gelen sayıda SKDM sertifikası satın alacaklardır. Sertifikaların fiyatı, salınan CO₂'nin €/ton cinsinden ifade edilen AB ETS tahsisatlarının haftalık ortalama açık artırma fiyatına bağlı olarak hesaplanacaktır (**3 Nisan 2023 itibarıyla CO₂ fiyatı 98 €/ton**).